

חוויותיי מהקורס- "מגדר וזכויות אדם"

שמי ענבל וילמובסקי, דוקטורנטית במכון לקרימינולוגיה- באוניברסיטה העברית. אמנם סיימתי את חובות השמיעה שלי לתואר, אך שמחתי להירשם לקורס- "מגדר וזכויות אדם", מתוך רצון להרחיב אופקים הן במישור האקדמי והן בעבודת השטח. מאז ומתמיד האמנתי בחיבור בין האקדמיה לשטח ולכן, במקביל ללימודיי, אני מתנדבת כשלוש וחצי שנים במרכז סיוע לנפגעות תקיפה מינית- שם אני מאיישת את קו הסיוע אחת לשבוע, נפגשת עם פונות בעת הצורך ומשתתפת בפעילויות שונות של המרכז. יחד עם זאת, כאשר נרשמתי לקורס, החלטתי לנסות משהו קצת שונה ולכן פניתי אל רכזות המרכז עם יוזמה לרכז פרויקט שעוסק בתקיפה מינית של עובדות זרות ולנסות לענות על שאלות כגון- מדוע קולן של עובדות זרות אינו נשמע במרכז הסיוע? במה אנו יכולות לסייע להן? כיצד ניתן לפעול להגברת הנראות שלהן בעינינו ושלנו בעיניהן.

העובדות הזרות שמועסקות בישראל בסיעוד, הן נשים אשר חשופות מאוד לאלימות ולתקיפה מינית הן בתוך הקהילה שהלן והן מחוצה לה- מצד מעסיקים, בני משפחתם, שכנים, אנשי חוק וכו'. אולם, בדומה לקבוצות מיעוט אחרות, רובן אינו מכיר את המרכז והן כמעט ולא פונות אל גורמים מסייעים בעת חשיפה לאלימות ולפגיעה. לכן קולן של העובדות הזרות, המגיעות לישראל ממקומות שונים בעולם, אינו נשמע, במרכז ששם לעצמו מטרה להקשיב לנשים ולסייע להן כדי ש"לא ירגישו לבד", עם סיפורי הפגיעה שלהן.

כך, כתוצאה מהשתתפותי בקורס וכמתנדבת מרכז סיוע, הצבנו לנו למטרה, לנסות ולשמוע את הקולות הייחודיים הללו בכמה רמות. הפרויקט שלי הנעשה בשיתוף עם רכזות ליווי בהליך פלילי ורכזות סיוע במרכז, כולל מספר פעילויות שאנו מבצעות וביניהן:

א. איסוף נתונים סטטיסטיים- על עובדות שפנו למרכזים עד היום, כדי לנסות ולקבל תמונת מצב על הקשר שכן מתקיים בין עובדות זרות ובין המרכז.

ב. יצירת קשר עם גורמים מסייעים אחרים, כגון קו לעובד, מסילה וכו' וחשיפת המתנדבים והמתנדבות בכל הארגונים להתמודדות עם אספקטים של פגיעה מינית מחד ולהתמודדות עם נושאים ייחודיים המטרידים את קהילת העובדים והעובדות הזרות בפרט, בישראל מאידך.

ג. ליווי של נשים שכן פונות למרכז הסיוע, אל המשטרה ובית המשפט וקיום שיחות סיוע במידת הצורך, כדי להקל עליהן את התהליך הקשה ולנסות ללמוד מהן מה מטריד אותן, מה הן צריכות ובמה המרכז יכול לסייע להן. במסגרת פעילות זו, אני נתקלת במציאות החיים הקשה שלהן, בקושי של שפה ויכולת לתקשר עם גורמים שונים, בקושי בהבנה של הממסד ודרכי ההתנהלות בו, בקשיים כללים והצורך הקיומי לעבוד כדי לשרוד, בפחדים שלהן מפני התוקפים, מפני הרשויות ומפני גורמים אחרים וקשיים נוספים גם סביב התקיפה עצמה והתגובות כלפיה וגם סביב תנאי החיים הקשים שלהן כעובדות זרות בישראל.

ד. דרך קשרים שנוצרו בין גורמים שונים, אני ומתנדבות אחרות הצגנו לאחרונה את מרכז הסיוע במפגשים עם הקהילה הפיליפינית ואף סיפרתי על המרכז בראיון לעיתון "פוקל"- אחד משני העיתונים הגדולים של הקהילה הפיליפינית בארץ. כל זאת על מנת להיחשף בפניהן, במידה ויבחרו לסמוך עלינו ולהיעזר בנו, למרות הפחד וחוסר האמון הקיים אצלן כלפי ארגונים ישראליים.

מטרות נוספות שעומדות כרגע על הפרק הן יצירת קשרים עם נשים המתפקדות כמנהיגות מקומיות בתוך קהילות העובדים הזרים השונות, חשיפתן למרכז הסיוע ובדיקה הדדית של הדרכים בהן מרכז הסיוע יוכל לסייע לעובדות זרות נפגעות תקיפה מינית. יתכן ובעתיד יעלו צרכים נוספים מן השטח ונוכל לשפר את יכולת הסיוע שלנו, גם לנשים שאינן פונות אלינו כיום. מעבר לכך, ההשתתפות בקורס חושפת בפניי טקסטים תיאורטיים עדכניים בתחום של זכויות אדם ומגדר ומאפשרת לי לעשות קישור בין תיאוריה ופרקטיקה, תוך בחינה ביקורתית של השטח מתוך הכתיבה האקדמית ושל התיאוריה מתוך העבודה בשטח. הקורס מורכב מנשים הבאות מדיסציפלינות שונות, הנמצאות בשלבים שונים בעולם האקדמי ומביאות איתן כל אחת את הרקע הייחודי שלה. כל אחת מהן עוסקת בפרויקט ייחודי שמתחבר אליה ובאה במגע עם נשים אשר סובלות במציאות חייהן מדיכוי וזכויותיהן אינן מכובדות, כגון פלשתיניות בשטחים הכבושים, נשים שביתן נהרס בצו הריסה מנהלי, נשים נפגעות גזת בשנות החמישים, נשים מוכות, עולות חדשות, בדואיות, נשים עגונות ועוד.

המפגש עם הנשים בקורס הינו מפרה ומרתק, הן בזכות חוויותיהן והידע שהן מביאות איתן והן בזכות פעילות השטח המרתקת שהן עושות ומספרות על כך במפגשים השונים. בעיקר אני רוצה לציין את המפגש החגיגי שהתקיים בשיעור האחרון לסמסטר, בו נפגשנו כולנו בלוויית נציגות הארגונים בהן אנו מתנדבות, שהיה מרתק ומרגש מאוד.

על כל זה מנצחת המרצה של הקורס, ד"ר נאדירה שלהוב-קיבורקיאן שהיא בעיני דוגמה אישית לשילוב של ידע וחוכמה עם הסתכלות ביקורתית נוקבת על המצב החברתי שבו אנו חיים ונגיעה אנושית, בנו כסטודנטיות שלה ובנשים שאיתן היא עובדת בעצמה בשטח. ממנה למדתי כי מחקר אקדמי יכול להיות גם אקט לשינוי חברתי ושניתן לשלב בין תיאוריה לפרקטיקה ובין הסתכלות ביקורתית לאהבה.